

Vedeldning i kakelugn, kaminer och spisinsatser

Vedeldning i kakelugn, kamin och spisinsats kan minska behovet av olja eller el och uppvärmningskostnaden för huset. Den utgör en reservvärmekälla samtidigt som den ger trivselkänsla. Vedeldning på rätt sätt och med rätt teknik är ett ekologiskt och miljövänligt utmärkt uppvärmningsalternativ. Vedeldning bidrar inte till växthuseffekten och klimatproblemen. Detta förutsatt att en fullständig förbränning sker och det råder en balans mellan avverkning och återväxt av skog.

All förbränning bygger på att effektivt blanda bränsle och luft. Om man minskar luftmängden i förhållande till bränslet så blir förbränningen ofullständig. De rena förbränningsgaserna består av koldioxid och vattenånga. Koldioxid och vattenånga är stabila kemiska föreningar som binder upp maximalt med syre, och är således de produkterna vi önskar högst innehåll av i rökgaserna.

Kakelugn

En kakelugn lagrar värmen under eldning. Värme avges till huset under lång tid efter det elden slocknat. De nyproducerade kakelugnarna har en värmelagrande massa i nytt material som ackumulerar värmen effektivt och länge, ofta 24 timmar. Några nya kakelugnar finns som vattenmantlade och kan då kopplas till husets vattenburna värmesystem. Vissa nya kakelugnar med hög verkningsgrad klarar att värma hela huset via det vattenburna systemet inklusive tappvarmvattnet.

Kamin

Ger snabbt värme till ett rum. Det finns olika typer av kaminer. *Observera att sk braskaminer inte är miljö- och säkerhetsmässigt avsedda att eldas kontinuerligt utan bara som "brasa", trivseleldning.* Det finns kaminer som är vattenmantlade och som alltså kan anslutas till husets vattenburna värmesystem.

Olika typer av kaminer

- Gjutjärnskaminer - En gjutjärnskamin är en eldstad som till största delen ger direktvärme i form av strålningsvärme. Värmen strålar ut ur godset från alla håll.
- Täljstenskaminer - Täljsten har goda värmelagrande egenskaper vilket innebär att kaminen också fortsätter att värma långt efter att elden brunnit ut.
- Braskaminer – endast avsedda att eldas som trivseleldning, "brasa".

Spisinsatser

Monteras in i en befintlig öppen spis. Om en spisinsats installeras i en öppen spis höjs verkningsgraden från 15% till ca 50 - 73%. Dvs man får ut 3 - 4 gånger mer värme från veden, alltså en mycket lönsam investering.

Tips för eldare t.ex. kakelugn

- Se till att spjället är helt öppet. Är kakelugnen kall eller har det inte eldats i den på länge? För att få ett bra drag och för att röken inte ska falla nedåt, börja med att elda några tidningar.
- Lägg sedan in späntade, smala stickor och elda dessa.
- Lägg in veden på ett tvärlagt vedträ eller ställ veden upp mot bakre väggen. Låt luckorna stå öppna och värmen stråla ut i rummet tills brasan tagit sig ordentligt. Om det susar i veden när den brinner är den fuktig. Då kan det vara svårt att få fart på brasan och man riskerar kondens och på sikt frätskador i rökgångarna. Ett säkert tecken på god förbränning är en grå beläggning på eldstadens väggar. Högsta verkningsgrad och lägsta vedförbrukning får man om brasan brinner med blåaktig låga när den stabiliserat sig och brunnit ett tag.
- Stäng sedan innerluckorna, men låt draghålen i dem vara öppna. Skjut igen spjället bara så mycket att brasan lugnar ner sig och brinner tyst. Kontrollera att ingen röklukt känns vid luckans överkant.
- När brasan nästan är utbrunnen - öppna luckor och spjäll. Dra brandresterna mot eldstadens främre del. Stäng därefter luckorna och skjut igen spjället till sitt förra läge, inte helt stängt.
- Vid utbrunnen brasa rör om i glöden tills ingen brand finns kvar i den. Stäng innerluckorna helt och skjut igen spjället mot stängt läge, men bara så långt att ingen röklukt känns.
- När glöden mörknat och inga lågor syns i den, stäng spjället helt. Stäng även de yttre luckorna. Kolla för säkerhets skull att ingen röklukt känns.

Ved/bränslet

När ett träd avverkas har veden en fukthalt på ca 50%. För att elda ved på ett ekonomiskt och miljömässigt bra sätt behöver fukthalten sjunka till ca 20%. Detta innebär att veden måste torkas under ganska lång tid och under bra förhållanden. Om man eldar fuktig ved går det åt mycket energi för att koka bort vattnet från veden. Den energin används istället bäst att värma huset och varmvattnet. Det bästa är att avverka träd under vintern, då träden av naturliga skäl har en lägre fukthalt i veden. Om veden sedan klyvs, staplas och torkas innan april kan den eldas tidigast till kommande eldningssäsong. Det kan därför vara bra att ligga "ett år före i vedproduktionen". Innan veden läggs i husets eldstad bör den eftertorka inomhus några veckor till.

Fakta om veden

- Elda alltid riktigt torr ved, fukthalt ca 20 %.
- Eftertorka veden inomhus några veckor innan eldningen i husets eldstad.
- Det är förbjudet att elda impregnerat trä, målat virke eller annat avfall.

Fakta: Energinådgivarna Värmland